

med hälsning från ordföranden

Äntligen exkursioner! Nya kursplanen för geografi i grundskolan föreskriver fältstudier av natur- och kulturlandskap och t ex samhällsplanering i närsamhället. Det innebär att vi kan planera in geografiska exkursioner i undervisningen och räkna med att skolan budgeterar för verksamheten i sin ekonomi.

En självskrivna mötesplats inför planering av fältstudier är föreningens sajt www.geografitorget.se för tips om exkursionsmål, guidehandböcker etc.

Skolverket beslutade att avslå GR:s ansökan om bidrag till ämneslärarföreningar år 2011 med motiveringen att grundvillkoren för statsbidrag inte uppfyllts. Endast lärare inom grund- och gymnasieskolan godtogs i ”de nytillkomna kriterierna”. Detta innebar att medlemmar från universitetens institutioner som undervisar i geografi, ej längre får medräknas. Idag har ämneslärarföreningar en mycket viktig uppgift i samhället bland annat som remissinstans för sitt ämne vilket innebär att fel ställda kriterier när det gäller urvalet av medlemmar inskränker bevakningen av hela ämnets bredd. Att demokratiens värdegrund vilar på föreningslivet är ingen tillfällighet!

Diskussionerna om geografiämnet i medierna har fortsatt i en serie i Dagens Nyheter och nu med direkta felaktigheter. Journalisten Maciej Zaremba skrev ”Men skall jag tro Annica Grundström, ordföranden i Geografilärarnas riksförening var just denna övning på gränsen till barnmisshandel”. Zarembas felaktiga tolkning är mycket beklaglig inte bara för min personliga del utan även för geografin.

Södra kretsen stod som värd för Riksföreningens årsmöte på Malmö högskola. Mötet var väl besökt och med stort intresse diskuterades många punkter. För att ge styrelsen möjligheter till fysiska möten beslöt årsmötet att medlemsavgiften skulle höjas inför nästa år.

I anslutning till årsmötet höll Mette Thorsen och Magnus Gran ett intressant föredrag: Tanzania igår, i dag och i morgon – ett skolprojekt i praktiken. Ett stort tack till Södra kretsen!

Annica Grundström, ordförande
Geografilärarnas Riksförening

kretsarna kallar

Kretsarnas verksamhet annonseras ofta först och ibland endast på Geografilärarnas Riksförenings sajt www.geografitorget.se. Via sajten går det också att prenumerera (gratis) på Geografitorgets nyhetsbrev och per mejl få information om de senaste uppdateringarna, kallelser till möten, exkursioner och mycket annat.

Vänerkretsen

Inbjudan och kallelse till exkursion och årsmöte 17 september 2011. I år samlas vi för exkursion och årsmöte näst sista lördagen i september. Observera denna datumändring som beslutades vid förra årsmötet. Huvudmålet för exkursionen är Långban, med en avstickare till Högbergsfältet i Persberg.

Program: 09:30 Samling med fika i Persberg (vägbeskrivning kommer i utskicket i början av september). Därefter besöker vi Långsbans gruvby. Lunch och årsmöte på

lämplig plats. Eftermiddagen ägnas åt fortsatt exkursion i Långban och Persberg. Vi beräknar att avsluta dagen ca kl 15:00.

Anmälan och frågor till: Ann Engström-Åberg (0584-124 23, 072 214 07 16, ann.engstrom-ahberg@telia.com)

eller till: Anders Tidström (019-10 65 94, 070 962 87 94, anders.tidstrom@swipnet.se)

Välkomna!

---

svar på tal

Skolan, skruvat och Maciej Zaremba

Thomas Borén

Maciej Zaremba har i april 2011 haft en längre artikelserie i Dagens Nyheter om skolan (se www.dn.se). I den artikel som publicerades söndagen den 10 april med rubriken ”Man måste låta rätt gå före galet.” En skolas kamp mot överheten” finns dock exempel på hur han skruvar information till oigenkännlighet. Geografilärarnas riksförenings ordförande Annica Grundström har bemött Zaremba direkt på DN.se i kommentatorsfältet till artikeln där hon den 12 april skrivit:

Jag tycker att det är ytterst beklagligt för geografiämnet att Zaremba fokuserar på sensationsjournalistik genom att skriva ”Men skall jag tro Annica Grundström, ordföranden i Geografilärarnas riksförening var just denna övning på gränsen till barnmisshandel”. Ett uttalande av det slaget har inte förekommit.

Annica Grundström, ordf.
Geografilärarnas Riksförening

Det verkar alltså som om Zaremba använder källor som inte finns, vilket också väcker frågor om artiklarnas vederhäftighet i övrigt. Även Mats Widgren, professor vid Kultur-

geografiska institutionen, Stockholms universitet och en av undertecknarna av de debattartiklar införda i SvD hösten 2010 har reagerat på hur Zaremba använder fakta. I två blogginlägg den 12 och 13 april (även publicerade på www.second-opinion.se) kritiserar han Zaremba utifrån originalkällor och visar hur Zaremba förhåller sig till dem han refererar. Skrämmande läsning om man trodde att Zaremba försökte spegla verkligheten.

Förutom exemplen som publiceras här handlar det om referenser till en statlig utredning och till före universitetskanslern Sigbrit Franke. Widgrens inlägg och den efterföljande diskussionen kan läsas på hans blogg: <http://widgren.blogspot.com>

Geografiska Notiser återpublicerar nedan det första blogginlägget (12 april) av Mats Widgrens kritik av Zaremba. De ursprungliga debattartiklarna som diskuteras publicerades ursprungligen i SvD, samt är återpublicerade i Geografiska Notiser nr 4, 2010 och nr 1, 2011.

Thomas Borén, huvudredaktör
Geografiska Notiser

Maciej Zaremba slarvar med fakta

Mats Widgren

Maciej Zaremba granskar med skarpa ögon och en viss cynisk humor den svenska skolan i en serie i Dagens Nyheter. Jag läser inledningsvis hans artiklar med samma inlevelse som jag läst hans tidigare serier. Men så kommer han i söndags [DN 10 april 2011] plötsligt fram till vårt inlägg i SvD i höstas mot Björklunds klumpiga ändringar i kursplanen i Geografi. Efter att ha beskrivit en övning i namngeografi som medryckande skriver han:

Men skall jag tro Annica Grundström, ordföranden i Geografilärarnas riksförening var just denna övning på gränsen till barnmisshandel. Tillsammans med fjorton tunga pedagoger (varav åtta professorer)

gick hon i höstas till storms mot regeringen, som kört över Skolverket och ändrat i läroplanen för geografi. Ändringarna riskerade att föra skolan tillbaka till 1800-talet, fick vi veta.

Han lägger åsikter i Annica Grundströms mun som jag aldrig kan tänka mig att hon haft och han påstår att vi som skrev var "tung pedagoger". Han fortsätter:

Det reaktionära, visar det sig, bestod i att regeringen menade att eleverna skall lära sig i vilket land exempelvis Bryssel ligger och vilka språk som talas där. Att inhämta sådana fakta var förkastligt, hävdade pedagogerna. Det skulle rent av göra det svårare för ungdomarna att förstå världen.

Det är sorgligt att se hur han misshandlar vår text och våra argument och kommer med felaktiga uppgifter om vilka vi är (pedagoger). Han verkar bara ha läst Jan Björklunds svar till oss och inte vår egen artikel, än mindre tagit ställning till Björklunds klumpiga ändringar i kursplanen. Vi har aldrig påstått att man inte ska lära sig geografiska namn, men vi har vänt oss mot att Jan Björklund ska tala om vilka namn som ska läras och i vilken ordning man ska lära sig dem: Sverige, Norden, Europa, Världen.

Det var dels underkännandet av geografilärarens profession och dels det starka eurocentriska anslaget som gjorde att vi reagerade mot Björklunds klåfingriga sista-minuten-ändringar. Och påståendet att vi var en grupp pedagoger har Zaremba hämtat från Björklunds svar där Björklund skrev om oss geografiprofessorer och geografilärare som "det pedagogiska etablissemangen".

"Den motsättning mellan fakta och insikt som de konstruerar har haft förödande följder i klassrummen" skriver Zaremba och har

inte läst vårt svar till Björklund där vi säger ”Det är glädjande att Björklund och vi delar uppfattningen att det inte finns någon motsättning mellan att kunna fakta och ha förståelse för sammanhang (Brännpunkt 12/11). Det är dock inte där som skiljelinjen går.”

Det hela gör mig tyvärr misstänksam mot resten av artikelserien. Har han vridit till andra uppgiftslämnare och händelser på samma sätt så sätter det ett frågetecken för hela serien. Måste man offra sanningen för den mediala dramaturgin? Det är sorgligt för det är ett viktigt budskap han har att föra fram.

I nästa artikel – i DN i morgon [införd 14 april i DN] – har han lovat att gå vidare i

sin granskning av ”de maktägande skikten i Skolsverige” till vilka han tydligen räknar oss undertecknare av artikeln. Jag är inte främmande för att det finns en sådan hegemoni och ett maktägande skikt i Skolsverige, och ser fram emot att få läsa om det skiktet, men räkna för Guds skull inte in oss geografiprofessorer i detta. Vi reagerade mot hur vårt ämne miss-handlades av en klumpig skolminister. Vi har ingen åsikt om hur enskilda övningar i namngeografi utformas eller att det skulle vara barnmisshandel att lära geografiska namn. Hur man lär sig geografiska namn ska givetvis vara en fråga för den professionella geografiläraren och inte för utbildningsministern.

*Mats Widgren är professor vid Kulturgeografiska institutionen,
Stockholms universitet.*

Mejl: mats.widgren@humangeo.su.se.

Blogg: <http://widgren.blogspot.com>

notiser

Södra kretsens årsmöte

Så har då Södra Kretsen och Riksföreningen haft sina respektive årsmöten. I Malmö, i Läraryhögskolans lokaler, i ett föga vårlikt Malmö, ska sägas. Detta upplägg börjar alltmer upplevas som en tradition som ligger som ett förebud om kommande vårvärme, påskledighet och det alltmer tilltagande dagsljuset. Förutom de rent tekniska styrelsevalen och de sedvanliga diskussionerna under framför allt Riksföreningens årsmöte, var dagens huvudattraktion Magnus Grahns och Mette Thorsens presentation av och rapportering från Petrigymnasiet i Malmös projekt ”Tanzania igår, idag och imorgon – ett skol-

projekt i praktiken”. De båda ledde gruppen av elever och fungerade som handledare och organisatörer och många var vi nog som önskade att vi gick på Petri och kunde söka till projektet nästa år. Om det nu blir någon fortsättning, vilket är lite osäkert. Dels är det den eviga pengafrågan och dels att projektet och utbytet kom att halta, eftersom elevgruppen från Tanzania inte fick möjlighet att besöka Malmö. Presentationen väckte intresse och många frågor och fungerade perfekt som en andlig bensträckare mellan förmiddagens och eftermiddagens båda årsmöten.

Notiserna fortsätter på sidan 67

Verksamhetsberättelse för Geografilärarnas Riksförening 2010

Under året har verksamheten inom föreningen som helhet och inom styrelsen präglats av dels sedvanliga insatser för fortbildning, dels av insatser avseende grundskolans nya läroplan för geografi, för att öka antalet medlemmar och för att trygga utgivningen av föreningens tidskrift *Geografiska Notiser*.

Den omfattande utbildningsverksamheten sker dels i de sex aktiva regionala kretsarna, dels i *Geografiska Notiser*. Kronobergskretsen har haft de flesta arrangemangen under året, bland annat ett föredrag om godstrafiken idag och i framtiden, en föreläsning om de utmaningar som vindkraftsutbyggnaden ställer både nationellt och internationellt, en föreläsning om hållbar utveckling – geografi och vetenskap, en presentation av det okända Indokina samt en geografisk utbildnings- exkursion till Lessebo och Kosta. Södra kretsens arrangemang omfattade ett föredrag om Malmö – en stad i förändring och en exkursion till den danska ön Mön. Vänerkretsens årsmöte åtföljdes av en guddad vandring i Skärmarbodas grottländskap. Stockholmskretsens arrangemang behandlade klimatets, vädrets och naturens påverkan på Stockholms utveckling från Gustaf Wasa till idag. Dessutom genomförde Riksföreningen Geologins dags tioårsjubileum i samarbete med universitetet i Karlsruhe, då forskare därifrån redovisade kartering inom Vindelfjällen.

Årets geografiseminarium anordnades i Göteborg den 24–25 september av Västra kretsen och hade ett trettiotal deltagare från större delen av landet. Temat var ”Vatten – resurs och hot”. Seminariet erhöll ekonomiskt stöd från Svenska Sällskapet för Antropologi

och Geografi (SSAG) och de geografiska institutionerna vid Göteborgs universitet samt från de myndigheter som besöktes under seminariedagarna.

Riksföreningens tidskrift *Geografiska Notiser* (GN) har under året utkommit med fyra nummer, med FD Thomas Borén, Stockholm, som ansvarig utgivare och redaktör. GN publicerar artiklar och notiser med geografiämnets hela bredd, med forskning inom geografi, naturgeografi, kulturgeografi, didaktik och pedagogik, och med debattinlägg, exkursionsberättelser, reportage och information om utbildningsarrangemang av olika slag. GN har därtill en viktig recensionsavdelning. Utgivningen finansieras i huvudsak av medlemsavgifterna men är beroende av externt finansiellt stöd. Under året har Skolverket lämnat 39 600 som utbildningsbidrag och SSAG har gett ett bidrag motsvarande kostnaden för ett av numren. GN distribueras med hjälp av medlemmar i Lund.

Geografitorget är Riksföreningens hemsida och sajt, där redaktör Eber Ohlsson arbetar med en mycket uppskattad och alltid högaktuell informationskanal med bland annat kalendarium, kretsarnas arrangemang, mötesdokumentering och numera även *Geografiska Notiser*s innehåll med ett kvartals fördröjning. Sajten innehåller dessutom länkar och annonser för såväl medlemmarna som andra geografintresserade. Eber Ohlsson skickar därtill ut *Geografitorgets* nyhetsbrev till de medlemmar som så önskar.

Riksföreningen har en mycket viktig uppgift som remissinstans under arbetet med nya kursplaner och har under året lämnat synpunkter på regeringens förslag och ändringar

till ny kursplan för ämnet Geografi i grundskolan och framförde därvid bland annat följande synpunkter:

Inför en ny kursplan i Geografi anser vi att det är av största vikt att naturgeografin lyfts fram genom hela kursplanen. Geografi är det enda ämne som studerar integrerade samhälleliga och naturgivna system, processer och strukturer. Geografiämnet är därför mest lämpat att ge ett helhetsperspektiv i undervisningen om hållbar utveckling, förutsatt att hela geografiämnet, såväl kultur- som naturgeografi, behärskas av den undervisande läraren. Först när den förutsättningen är given kan hela perspektivet hållbar utveckling bli möjligt att undervisa om på ett holistiskt sätt. Samspelet mellan naturen och människan blir tydligare när det framgår att det är naturen och de naturgivna processerna som avgör människans existens. I kursplaneinnehållet saknas kunskapsområden.

Medlemsantalet i Geografilärarnas Riksförening har kontinuerligt minskat och vid årsskiftet 2009/2010 understeg det 500. Detta innebär ständigt minskande inkomster för föreningen och under året har styrelsen på flera sätt försökt att vända den negativa utvecklingen. I anslutning till Geografiseminarier i september hölls ett extra årsmöte, främst för att diskutera tidskriften *Geografiska Notiser* ekonomi och framtid. GN nr 3 ingick i en medlemsvärningskampanj riktad till ca 600 gymnasielärare i geografi. Under året inleddes också ett samarbete med Sydsvenska Geografiska Sällskapet (SGS), vars medlemmar under år 2011 kommer att erhålla *Geografiska Notiser*. Det ökar spridningen av GN, samtidigt som kostnaderna för tidskriften delas proportionerligt mellan de två föreningarna (GR 82,4% och SGS 17,6%). SGS publicerar föreningsinformation och dylikt

i *Geografiska Notiser*. Respektive förening skall under 2011 utvärdera samarbetet.

Riksföreningen har också noterat att SSAG instiftat Geografiska Tidskriftsfonden för att stödja sådan utgivning. *Geografiska Notiser* är för närvarande den enda geografiska periodiska tidskriften på svenska.

Riksföreningens styrelse har under året av ekonomiska skäl inte hållit några sammanträden. Kommunikationen inom styrelsen har i stället fortlöpande skett via e-post, telefon, genom besök och brev. Tidigare kassören Ulf Erlandsson har fortsatt skött föreningens räkenskaper, i väntan på att ny kassör tillträder, vilket styrelsen är tacksam för. Georg Pålsson har gjort en viktig insats med ansvar för föreningens medlemsregister. Föreningens samling av äldre läroböcker har under året flyttats från Kulturgeografiska institutionen i Lund till Geobiblioteket i Stockholm.

Riksföreningens ordförande Annica Grundström är föreningens representant i Nationalkommittén för Geografi vid Kungliga Vetenskapsakademien. Den har under året behandlat flera för Riksföreningen viktiga frågor, exempelvis rörande den nya kursplanen i geografi, Resurscentrum för geografi och stödprenumerationer på GN från högskolorna och universitetens institutioner.

Styrelsen har under året haft följande sammansättning:

Annica Grundström, Vilhelmina, ordförande
Karin Book, Lund, vice ordförande
David Örbring, Karlskrona, sekreterare
Ulf Erlandsson, Furulund, kassör
Karin Wakeham, Linköping, ledamot
Lennart Malmborg, Pixbo, suppleant
Lena Eskilsson, Lund, suppleant

Geografilärarnas Riksförening
Annica Grundström, ordförande